

Tibor PÁLFFY:

„Mă consider un om foarte norocos”

Tibor Pálffy este unul dintre cei mai apreciați actori ai Teatrului „Támási Áron” din Sfântu Gheorghe. În cei cincisprezece ani de când este angajat acolo a interpretat numeroase roluri precum: Don Juan, Don Quijote, Mercuțio, Profetul Ilia, Alceste, Admetus, Leonardo din *Nunta însângerată* și multe altele. În viața de zi cu zi este, după supusele dumnealui, „un om ca oricare altul, fără manifestări extreme”. Are o fiică de doisprezece ani și un băiețel de un an și două luni. Ne-am întâlnit cu ocazia turneului făcut la București de Teatrul „Támási Áron”, cu spectacolul *Ivona, principesa Burgundiei* de Witold Gombrowicz.

Mirela Sandu: *V-ați născut la Târnăveni...*

Tibor Pálffy: Am stat acolo până la vârsta de douăzeci și trei de ani. În clasa a unsprezecea, am fost trimis împreună cu colegii mei, pentru trei luni de zile, la construirea Canalului Dunăre–Marea Neagră. Trebuia să participăm la construirea socialismului. La șaisprezece ani, ruperea de casă pentru a sta în tabără a însemnat foarte mult. Mi-a fost greu la început, dar după un timp mi-am dat seama că acest lucru mi s-a întâmplat cu un scop. Acela de a mă cunoaște, de a intra în contact cu lumea aceea. Mă bucur că am avut parte de o asemenea experiență. În interiorul meu s-au întâmplat foarte multe lucruri adevărate. Bucuria de a împărți o conservă de carne cu toți cei șase colegi de cameră, mirosul de ceapă sau o pisică neagră care a venit să stea cu noi, poeziile pe care le-am scris atunci și care încă mi se par foarte bune. Atunci s-a declanșat o energie bună care a rămas în adâncul meu și m-a ajutat să devin cel care sunt azi. Uneori, un miros, o imagine sau un gest îmi amintesc de acele

vremuri. Perioada aceea a fost și ca o pregătire pentru armata pe care am făcut-o la Caracal, Sinaia și București, timp de un an și patru luni. Acum, după douăzeci și cinci de ani, îmi dau seama că a fost o experiență foarte, foarte folositoare. Am trăit situații pe care nu le-am mai întâlnit în lumea reală, unele țineau de teatrul absurdului. Mă consider un om foarte norocos fiindcă până acum în viață mi s-au întâmplat lucruri frumoase pentru care eu nu am făcut nimic.

M.S.: *Alte exemple de noroc în viață...*

T.P.: Cel mai frumos lucru care mi s-a întâmplat a fost faptul că am devenit actor de pe o zi pe alta. Acesta este un mare noroc. Înainte să fiu la teatru, am lucrat la Secția de ceramică a Fabricii de sticlă din Târnăveni. Am stat acolo trei ani. La început am turnat formele de ghips în care era pus porțelanul. Aveam și un meșter care se ocupa de creație. După orele de program, mă așezam la strung și încercam să fac diverse obiecte. La un moment dat, am făcut ceva care i-a plăcut și am fost repartizat la biroul de creație unde am stat aproape un an de zile. În acest timp, am făcut o vază care a fost omologată și dată în serie. După o zi de lucru, am văzut la televizor anunțul dat de Teatrul „Figura Stúdió” care organiza concurs pentru ocuparea unor posturi de actori. Era în anul 1990. M-am prezentat la audiția care se dădea cu László Bocsárdi. A fost un concurs de două zile care a constat într-un interviu și câteva exerciții de improvizație. La început, am fost cincizeci de candidați și am rămas douăzeci. După prima probă, am primit o strofă dintr-o poezie pe care trebuia să o memorăm. Examenul final l-am dat în fața unei comisii formate din: Tompa Gábor, László Bocsárdi, Biro Joseph și un reprezentant de la județ. Așa am ajuns actor la Teatrul „Figura Stúdió”. Tot atunci, Bogdán Zsolt a intrat la Universitatea de Teatru din Târgu Mureș. El este din Miercurea Ciuc, iar concursul nostru s-a ținut acolo. După afișarea rezultatelor, Zsolt ne-a invitat pe toți la el acasă. Atunci ne-am cunoscut. Am făcut un chef monstru, el pentru că intrase la facultate și noi pentru că eram la Teatrul „Figura Stúdió”. Prietenia noastră ține de atunci și este foarte reconfortantă.

M.S.: *Cum au fost primii ani la teatru?*

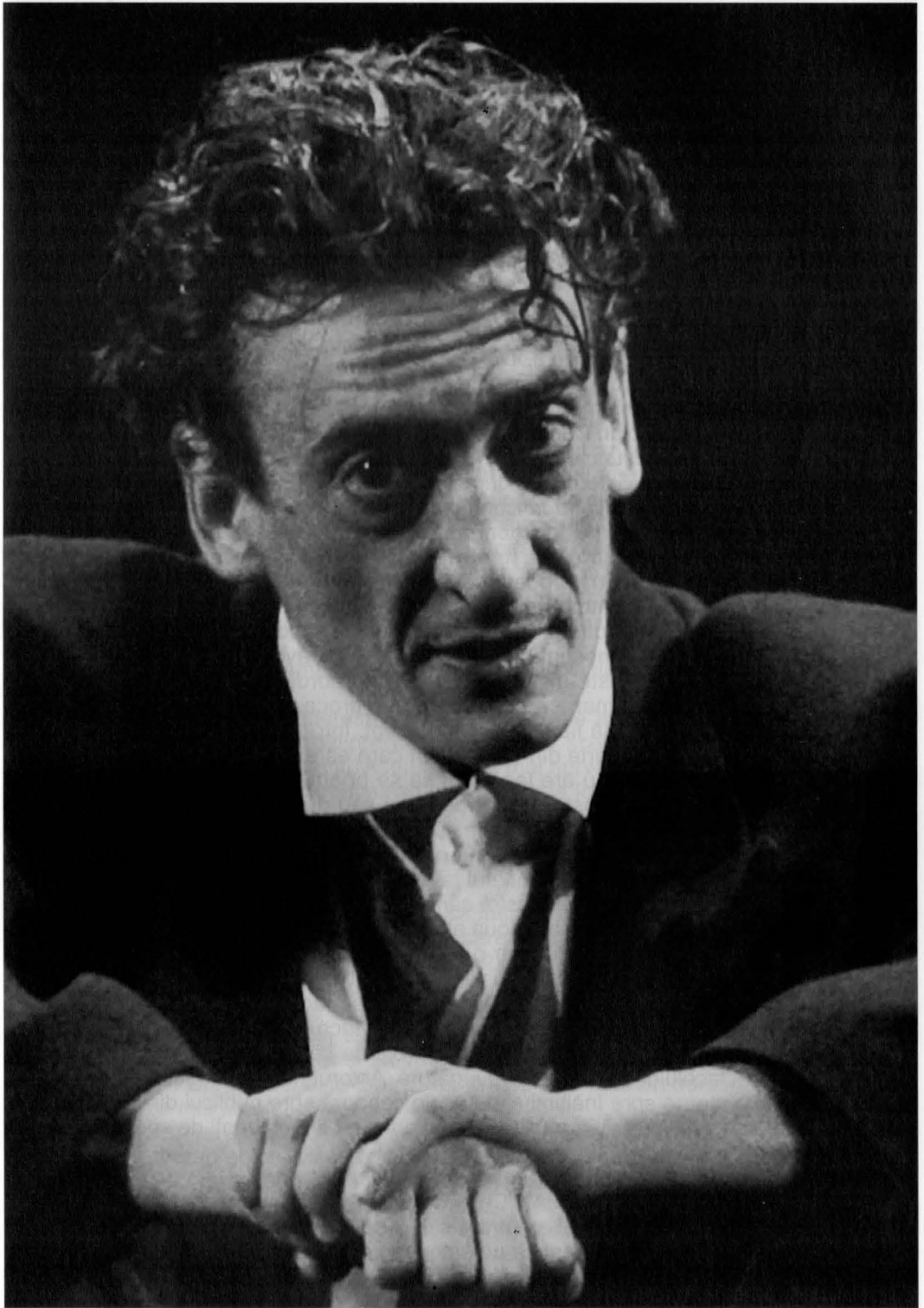
T.P.: László Bocsárdi, transferat la Gheorgheni ca tânăr inginer, a înființat în anul 1984 o trupă de amatori cu care a făcut multe spectacole interesante, de calitate. În 1990, câțiva oameni din conducerea județului au decis înființarea unui teatru de profesioniști. Așa a devenit „Figura Stúdió Szinház” al șaptelea teatru de limbă maghiară din România. După ce m-am angajat, aproape un an de zile nu am jucat în niciun spectacol. Făceam mișcare, improvizație, diverse exerciții. A fost ca o primă școală. Apoi László Bocsárdi a intrat la regie la IATC, în București. Pe toată perioada institutului, examenele le-a pregătit cu noi. Nu eram în fața profesorilor pentru note, ci direct în fața publicului pentru aplauze. Nu ne puteam permite să greșim. Ori eram buni, ori ne pierdeam spectatorii. Timp de patru ani am jucat de la Turgheniev până la cea mai radicală formă de teatru. Școala noastră a avut o materie foarte concentrată. După aceea domnul Nemes Levente i-a propus lui László Bocsárdi să meargă la Sfântu Gheorghe ca director artistic și regizor principal și să aducă și actori. Așa am ajuns la Teatrul „Támási Áron”.

M.S.: *Ce are special Teatrul „Támási Áron” din Sfântu Gheorghe?*

T.P.: S-a pus un foarte mare accent pe construirea unei trupe și acest lucru se vede. Bocsárdi este foarte radical și precis. La Gheorgheni marea problemă era că nu aveam actori în vârstă, la Sfântu Gheorghe nu erau actori tineri. Din „căsătoria” dintre cele două teatre a ieșit o trupă foarte omogenă. A fost nevoie de ceva timp până când limbajul teatral propus de László Bocsárdi să fie acceptat. Colegii mai în vârstă nu înțelegeau ce se întâmplă, noi aveam un cu totul alt limbaj teatral.

M.S.: *În toată această perioadă ați jucat foarte mult. De ce roluri vă amintiți din primii ani de teatru?*

T.P.: La teatrul din Gheorgheni un spectacol foarte puternic a fost *Ubu Roi* de A. Jarry. După ce am ajuns la Sfântu Gheorghe, rolurile mari au venit unul după altul. Sunt conștient că nu mi-au ieșit toate perfect, dar m-au ajutat să mă formez. Au fost multe roluri grele: *Don Juan*, *Don Quijote*, *Leonardo* din *Nunta însângerată*. Toate acestea au venit de la sine,

ca un proces firesc. *Nunta* a fost unul dintre spectacolele mele de suflet. Energiile care funcționau acolo erau foarte bune. La scena când băteam mireasa, după prima lovitură simțeam publicul ca în momentul în care decolează avionul, se țineau strâns de scaune. La niciun alt spectacol nu am văzut implicarea aceea, publicul participa intens la ce se întâmpla pe scenă. *Alceste* de Euripide a fost construit ca un spectacol de studio. Eu jucam *Admetus*. Era acolo o scenă despre care s-a vorbit foarte mult: când pleacă soția lui *Alceste* la moarte, *Admetus* pune pe masă două cești de cafea și băga un fierbător în priză; regele și regina se așezau, scoteau un aparat cu căști, una pentru ea și una pentru el, ascultau *Beatles* și așteptau să curgă cafeaua. Mă emoționez și acum când povestesc. Erau niște momente de teatru superbe. Am prins esența adevărului absolut. Doi oameni, dintre care unul urmează să moară, se privesc, ascultă muzică și își beau cafeaua.

M.S.: *Cum construiești astfel de momente? Cât este meritul actorilor și cât al regizorului?*

T.P.: Întotdeauna am spus că relația ideală dintre actor și regizor este atunci când nu poți să îți dai seama a cui a fost ideea. Regizorul propune, dă un impuls. Actorul, cu o încredere aproape absolută, execută. Dar, pentru o fracțiune de secundă, lasă totul să curgă prin el și reacționează după cum simte. Regizorul, cu o încredere aproape absolută în actor, reacționează într-un timp foarte scurt la ce face actorul. Prin intermediul acestui joc se pune la cale spectacolul. Condiția este ca timpul de reacție să fie foarte scurt. Altfel nu realizezi exact cum se naște momentul. Totul ține de relația dintre ei, de cea dintre actori, dintre ei, decor și costume. Este un joc de relații.

M.S.: *Și când aceste relații nu funcționează?*

T.P.: Când comunicarea nu funcționează, important este să nu te dai bătut și să cauți la nesfârșit până reușești să naști o relație. Fără o comunicare între participanți, spectacolul nu poate exista, nu se poate construi. Este foarte greu și depinde de mii de factori. Iar când spectacolul este gata, intervine și relația cu publicul sau cu energiile pe care el le aduce. Iar acestea diferă de la rândul cinci la rândul opt. Este diferită relația pe care actorul o are cu o cunoștință, cu doctorul sau cu avocatul. Și cu totul alta este relația cu criticul de teatru. Este un joc al nervilor extraordinar. La anumite spectacole mă mir cum poate creierul uman să comande și să proceseze atâtea informații. După părerea mea, actorul trebuie să fie sensibil și deștept. Într-un timp foarte scurt este obligat să aleagă ce poate face parte din sistemul în care este gândit spectacolul și să aibă puterea să respingă ceea ce nu are legătură, să se poată debarasa de o poantă bună, de un gest puternic care ar fi fost folositor ego-ului său dar nu și întregului. Rolul actorului într-un sistem este de a forța granițele. Care este punctul până unde poate merge fără să treacă dincolo de ele? Din împinsul granițelor se nasc o tensiune și o energie foarte puternice care țin publicul cu sufletul la gură.

M.S.: *Cum procedați dumneavoastră când aveți de construit un rol?*

T.P.: Este un proces lung care are două etape: prima este trasarea granițelor și a doua este forțarea lor, căutarea adevărului. Într-o seară mă gândeam la paralela care se poate face între arta culinară și teatru. Specialiștii în arta culinară concep ceva ce nu poate fi scris, chiar dacă pornesc de la o rețetă. Dacă încerci să faci o ciorbă doar după ceea ce este scris nu iese la fel de bună. În teatru este același lucru: ai toate ingredientele, dar ca să ajungi la extaz când guști spectacolul este nevoie de ceva care vine din suflet sau de sus. În timpul spectacolului se formează o legătură. Actorul nu este direct legat de public, ceea ce transmite merge spre înălțimi și de acolo coboară spre publicul din sală. Energia emisă de actor se cristalizează în public. Spectatorii sunt direct legați de spectacol. Astfel se creează un triunghi.

M.S.: *Ce înseamnă pentru dumneavoastră să faceți teatru?*

T.P.: Este o stare plăcută, de bine. Chiar dacă am probleme sau trebuie să muncesc din greu ca să ajung acolo unde mi-am propus. E bine să dai și să primești. Acestea sunt lucruri pozitive. Este foarte important ca un actor să aibă credință. Dacă ceea ce spune și face este cu credință, atunci energiile vin.

M.S.: *Ce faceți când nu repetați pentru un nou spectacol?*

T.P.: Îmi petrec timpul cu familia. Am o fiică de doisprezece ani și un băiețel de un an și două luni. Deși, din fericire, soția mea nu lucrează în lumea teatrului, ne este foarte greu să ne facem timp unul pentru celălalt, pentru copii, să funcționăm ca familie. Pentru mine este important să am liniștea de a putea merge la teatru fără a lua cu mine problemele de zi cu zi. În cele cincisprezece minute cât fac până la teatru încerc să mă rup de tot. La fel fac și când plec de la spectacol. Este important să fie așa. În felul acesta rămân sănătoase amândouă relațiile, nu se amestecă între ele.

M.S.: *Fiica dumneavoastră vine la teatru?*

T.P.: Da, vine. Sunt spectacole la care nu am dus-o încă. *Othello* de William Shakespeare nu a văzut pentru că este foarte apropiată de mine și foarte emotivă. În *Othello*, în scena de la final, Iago se spânzură și nu am vrut să o expun. Am încercat să o protejez, dar nu de tot. Abia acum începe să facă diferența între mine tatăl și actorul. Anul trecut am fost într-o tabără organizată de o asociație a cineaștilor din Ardeal. Am fost rugat să merg pentru că aveau o clasă de actori. M-am dus cu familia. Acolo se făceau filme de scurtmetraj și fiica mea a fost aleasă să joace în două dintre ele. M-am bucurat foarte mult pentru că a avut ocazia să vadă cum se fac și i-a plăcut.

M.S.: *Ați jucat și în câteva filme...*

T.P.: Pe internet se spune ca am jucat în treisprezece filme, dar multe dintre ele sunt scurtmetraje. Cel mai recent film este *Bibliothèque Pascal* care a câștigat Marele Premiu la Festivalul de Film din Ungaria. Am mai jucat și în *Katalin Varga*, un film foarte apreciat.

M.S.: *La un moment dat, ați avut o bursă Sörös. În ce a constat?*

T.P.: A fost o bursă primită de la Fundația Sörös din Ungaria. A fost unul dintre premiile pentru care m-am bucurat cel mai tare. Această bursă a picat ca din cer. Timp de un an, în fiecare lună, am primit o sumă de bani pentru care nu trebuia să fac absolut nimic. Era ca o recompensă pentru activitatea de până atunci. Primirea acestei burse m-a impresionat tocmai pentru că un grup de oameni pe care nu îi cunoșteam au arătat cu degetul spre mine.

M.S.: *Cum este Șambelanul din Ivona, principesa Burgundiei de Witold Gombrowicz?*

T.P.: Mi se pare foarte interesant să îi urmăresc pe actori vorbind despre roluri. Îmi este foarte greu să vorbesc despre ceea ce fac pe scenă. Pot să vă spun cum este *Șambelanul* în turneu la București. Aseară a fost mai nervos. Căuta cum să transmită mai puternic energiile către public, mai ales pentru că Sala Icoanei a Teatrului „Bulandra” are un gol imens în fața scenei. Este foarte greu să vorbești peste un spațiu mort. La Sfântu Gheorghe jucăm spectacolul într-un spațiu mult mai mic. Acestea sunt cauzele care l-au făcut pe Șambelanul de la prima reprezentare un pic mai agitat. La al doilea spectacol, nu se va simți foarte bine datorită camerelor de luat vederi, pentru că Televiziunea Română va înregistra spectacolul. A fost interesant să lucrăm pe textul lui Gombrowicz. Citirea la prima mână ne-a dat un sentiment de absurd care părea să nu aibă nicio legătură cu lumea reală. Dar când am început să lucrăm și să despicăm, să punem lucrurile unul lângă altul, am constatat că este un text foarte contemporan. Este viața din zilele noastre. Toate mârșăviile, toate secretele cu care trăim. Îmi place să joc în *Ivona* pentru că vorbim despre oameni adevărați într-un limbaj teatral bine conturat. Aceasta este esența teatrului: să folosești un limbaj teatral elevat și să vorbești despre oameni care există și în realitate. *Ivona, principesa Burgundiei* este teatru, iar Șambelanul este un personaj adevărat.

M.S.: *În ce mai jucați acum?*

T.P.: Reluăm un spectacol pe care l-am făcut cu șapte ani în urmă, *Profetul Ilia*. Este un text contemporan polonez scris de Tadeusz Slobodzianek. O piesă specific poloneză, scrisă cu umor și dramatism. Eu joc *Profetul Ilia*. Totul se învâрте în jurul relației omului cu credința. Cum ne raportăm la Dumnezeu? În ce credem noi? Cum funcționăm? Este un text foarte bine scris, cu mult umor și dramatism. Jucăm *Mizantropul* de Molière, un spectacol puternic pe care sperăm să îl aducem și la București. Am făcut împreună cu domnul Alexandru Dabija *D-ale carnavalului* de I.L. Caragiale. Mi-a plăcut foarte mult să fiu în preajma lui. Îmi place foarte mult ființa lui, relația pe care o are cu lumea, cu națiunea, cu

actorul, cu sine însuși. Umorel, ironia lui. Spectacolul a ieșit bine, deși Caragiale nu poate fi tradus. Transpunerea este foarte bună, dar nu este Caragiale. Traducătorul a inventat o altă limbă așa cum a făcut și Caragiale. Limbajul lui este aparte. Spectacolul place publicului pentru că are umor, ritm. Lumea lui Caragiale este redată pentru că noi o cunoaștem. Trăim în această societate. În Ungaria au pus în scenă acest text, dar a fost un eșec.

M.S.: *Sunteți unul dintre cei mai cunoscuți actori ai trupei. Cum vă simțiți în postura aceasta?*

T.P.: În afara teatrului sunt un om ca oricare altul, fără manifestări extreme. Cu colegii cred că am o relație sănătoasă. În timpul repetițiilor, dacă simt că pot să ajut un coleg cu o sugestie, cu o propunere, o fac cu inima deschisă, cu conștiința curată. Este foarte plăcut atunci când simt din partea lor că îmi acceptă sugestiile. Cred că aceasta este cea mai mare recunoaștere a unui om, să îl ascuți. Asta întărește trupa și legăturile dintre actori.

M.S.: *Ce vă doriți pentru viitor?*

T.P.: Pentru că sunt un om norocos, nu îmi doresc decât sănătate, chiar dacă sensul cuvântului și-a pierdut deja valoarea. Acesta este cel mai important lucru, în rest totul este la îndemâna noastră. Trebuie doar să avem puterea să mergem mai departe.

M.S.: *Care credeți că este rolul actorului în lumea în care trăim? Care este sensul lui?*

T.P.: La prima vedere, actorul nu are nicio importanță. Nu este ceva fără de care nu se poate trăi. La o privire mai atentă, realizezi că un actor este ca un bun preot. Cred că teatrul și actorul reprezintă ceea ce reprezintă credința și preoții, țin de îngrijirea sufletului. Dacă privim din punctul acesta de vedere, pentru ca omul să rămână om el are nevoie de har, de frumos, de adevăr și de energie bună. Dacă latura aceasta dispăre, el nu va mai exista. Fără teatru nu se poate trăi, la fel cum nu se poate fără arhitectură, arte vizuale, pictură, literatură și credință. Cu cât e mai grea viața, cu atât mai mult merg oamenii la teatru.

A consemnat Mirela SANDU

